

УДК 330.341.1:004-614.2(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.102-106>**Богуславська С.І.**

доктор економічних наук

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Boguslavskaya Svitlana

Dr, of Econ. Sc.

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

<https://orcid.org/0000-0002-6834-9765>**Айрапетян Г.В.**

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Ayrapetian Grigoriy

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

Кошель О.О.

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Koshel Oleksiy

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОБУДОВИ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

У статті висвітлюються ключові питання, пов'язані з потребою у модернізації системи охорони здоров'я, глобалізацією та інтеграцією в міжнародні структури, реформою охорони здоров'я. В Україні триває процес реформи охорони здоров'я, що передбачає підвищення ефективності системи медичних послуг, їхню доступність і якість. Інновації можуть прискорити ці процеси, зокрема через впровадження цифрових технологій (електронне здоров'я, телемедицина), автоматизацію управління медичними закладами, розвиток дистанційного діагностування та лікування. Державна інноваційна політика дозволить більш ефективно підготуватися до подібних викликів у майбутньому через розробку нових вакцин, діагностичних методів, систем моніторингу та управління медичними ресурсами. Сприяння з боку держави (наприклад через пільгове оподаткування) розвитку сектора приватних медичних послуг зменшить навантаження на державний бюджет. Крім того, це сприяє залученню інвестицій у цю сферу. Отже, державна інноваційна політика в галузі охорони здоров'я є актуальним інструментом для забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я України, підвищення її ефективності та конкурентоспроможності, що відповідає сучасним викликам і потребам суспільства. Автори аналізують ключові аспекти державної політики, спрямованої на інформатизацію медичних закладів, зокрема цифровізацію медичних послуг, впровадження електронної медицини, створення єдиних інформаційних платформ та баз даних пацієнтів. У статті досліджується важливість розробки чіткої методології для впровадження інноваційних рішень, а також роль держави у створенні сприятливих умов для інформатизації системи охорони здоров'я. Автори також аналізують міжнародний досвід та можливості його адаптації для українських реалій, підкреслюючи необхідність налагодження ефективної взаємодії між державними органами, медичними установами та технологічними компаніями. Стаття робить висновок про важливість комплексного підходу до інформатизації сфери охорони здоров'я для покращення якості медичних послуг та підвищення ефективності управління медичними ресурсами.

Ключові слова : інновації у медичній сфері, державна політика у сфері інновацій, міжнародна співпраця у сфері охорони здоров'я, інформатизація системи охорони здоров'я, розвиток інноваційної медицини.

ORGANIZATION OF METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE STATE INNOVATION POLICY IN THE SPHERE OF INFORMATIZATION OF THE HEALTH PROTECTION SYSTEM OF UKRAINE

The article highlights the key issues related to the need to modernize the health care system, globalization and integration into international structures, health care reform. In Ukraine, the process of health care reform is underway, which involves increasing the efficiency of the medical services system, their availability and quality. Innovations can accelerate these processes, in particular through the introduction of digital technologies (e-health, telemedicine),

automation of management of medical facilities, development of remote diagnosis and treatment. The state innovation policy will allow to more effectively prepare for similar challenges in the future through the development of new vaccines, diagnostic methods, monitoring systems and management of medical resources. Support from the state (for example, through preferential taxation) to the development of the private medical services sector will reduce the burden on the state budget. In addition, it contributes to the attraction of investments in this area. Therefore, the state innovation policy in the field of health care is a relevant tool for ensuring the sustainable development of the health care system of Ukraine, increasing its efficiency and competitiveness, which meets the modern challenges and needs of society. The authors analyze the key aspects of the state policy aimed at the informatization of medical institutions, in particular, the digitalization of medical services, the introduction of electronic medicine, the creation of unified information platforms and patient databases. The article examines the importance of developing a clear methodology for the implementation of innovative solutions, as well as the role of the state in creating favorable conditions for the informatization of the health care system. The authors also analyze the international experience and the possibilities of its adaptation for Ukrainian realities, emphasizing the need to establish effective cooperation between state bodies, medical institutions and technological companies. The article concludes about the importance of an integrated approach to the informatization of the health care sector in order to improve the quality of medical services and increase the efficiency of medical resource management.

Keywords: innovations in the medical field, state policy in the field of innovations, international cooperation in the field of health care, informatization of the health care system, development of innovative medicine.

JEL Classification: A22, D80, D81, D89, H51, I10, I18, I19

Постановка проблеми. Організація побудови методологічних засад державної інноваційної політики у сфері інформатизації системи охорони здоров'я України є важливим аспектом, що визначає розвиток медичної сфери, забезпечення доступності та якості медичних послуг. Постановка проблеми в цій галузі може включати кілька ключових аспектів, що включають в себе і недостатність фінансування, і відсутність стратегії для впровадження інновацій у медичну практику, що ускладнює реалізацію нових технологій та методів лікування, і відсутність належної підтримки наукових досліджень у галузі охорони здоров'я. Навіть при наявності інноваційних розробок, їх впровадження в систему охорони здоров'я може бути ускладнене через бюрократичні перешкоди або недостатню підготовленість медичного персоналу. Також висока вартість нових медичних технологій та ліків може обмежити їх доступність для населення.

Для успішної реалізації інноваційної політики Україні потрібно активніше співпрацювати з міжнародними організаціями та іншими країнами. Вирішення цих проблем вимагатиме комплексного підходу, включаючи зміни в законодавстві, підвищення фінансування, розвиток наукових досліджень та активну участь усіх зацікавлених сторін у процесі реформування системи охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правове регулювання галузі охорони здоров'я (медичної галузі) України здійснюється Конституцією України; ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб»; ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; ЗУ «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту людини та соціальний захист населення»; ЗУ «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз»; ЗУ «Про лікарські засоби»; ЗУ «Про психіатричну допомогу» та ін. [3,6,7,8,9].

Цікавим дослідженням з питань міжнародної інноваційної діяльності, а саме її активізації для підприємств різних форм власності, є стаття Михайлишин Л. І., кандидата економічних наук, доцента, в.о. завідувача кафедрою міжнародної економіки, маркетингу і

менеджменту Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету в журналі «Науковий вісник Ужгородського національного університету» [2]. У статті йдеться про стимули до інноваційного розвитку в різних країнах світу, «перспективи адаптації закордонного досвіду управління інноваціями до сучасних умов проєвропейського розвитку України». В статті наведений аналіз щодо внутрішніх витрат на дослідження і розробки в деяких країнах у % до ВВП, де основою успіху «виступає підприємницька автономія (вільне розпорядження фінансовими і матеріально-технічними ресурсами, можливість проведення власної кадрової політики, самостійний вихід на ринок, прийняття на себе ризику, розпорядження прибутком від успішного проєкту)». Серед видів стимулювання в основному є податкові пільги, які надають можливість підприємству «встати міцно на ноги» після вкладання фінансових ресурсів різного походження (інвестори, кредити та т.ін.).

Не зважаючи на врегульованість діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я на державному рівні, на постійний контроль з боку владних органів і структур процесів функціонування медичних закладів і на велику кількість публікацій вітчизняних вчених, які стосуються проблемних аспектів реалізації інноваційних підходів в управлінні закладами охорони здоров'я, залишається малодослідженим організаційний вектор побудови методологічних засад державної інноваційної політики щодо трансформаційних перетворень системи охорони здоров'я України під впливом інформатизації господарських відносин.

Мета статті полягає у визначенні і дослідженні основних аспектів державної інноваційної політики в галузі охорони здоров'я України.

Виклад основних результатів дослідження. Згідно поставленої мети та приступаючи до викладу основного матеріалу статті, потрібно звернути увагу на низку ключових моментів, з якими стикається система охорони здоров'я України.

Якщо казати про визначення цілей інноваційної

політики, які повинні бути досягнуті для покращення медичних послуг, то вони повинні включати в першу чергу підвищення якості лікування, забезпечення доступності нових технологій, стимулювання наукових досліджень, розвиток кадрового потенціалу, тощо.

Загалом, інноваційна політика в галузі охорони здоров'я спрямована на створення сучасної, ефективної та доступної системи охорони здоров'я, що відповідає потребам населення та викликам часу.

Наразі багато цікавих питань в інноваційній сфері

можна удосконалювати і розвивати. Але хотілося б зупинитися на міжнародному співробітництві. Міжнародна співпраця у сфері охорони здоров'я відіграє важливу роль у забезпеченні глобальної безпеки та підвищенні рівня охорони здоров'я населення в різних країнах. Вона охоплює широкий спектр заходів та ініціатив, спрямованих на спільну боротьбу з епідеміями, покращення доступу до медичних послуг, розвиток медичних технологій та зміцнення систем охорони здоров'я на глобальному рівні (табл. 1).

Таблиця 1

Основні напрямки міжнародної співпраці у інноваційній політиці в галузі охорони здоров'я України

Ознака проблеми 1	Напрямки співпраці 2
Контроль і профілактика захворювань	Країни співпрацюють через обмін інформацією та ресурсами для виявлення, моніторингу та боротьби з інфекційними захворюваннями. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) координує міжнародні зусилля з профілактики та контролю пандемій, таких як COVID-19, ВІЛ/СНІД, туберкульоз та малярія.
Гуманітарна допомога	У випадках надзвичайних ситуацій, таких як природні катастрофи або військові конфлікти, міжнародні організації та окремі держави надають гуманітарну допомогу, зокрема медичне обладнання, медикаменти та медичний персонал.
Дослідження та інновації	Міжнародні науково-дослідні проєкти у сфері охорони здоров'я сприяють розробці нових ліків, вакцин, медичних технологій. Співпраця наукових установ різних країн прискорює прогрес у лікуванні різних захворювань та поліпшенні діагностики.
Зміцнення систем охорони здоров'я	Міжнародні донори та організації, такі як ВООЗ, Світовий банк та інші, підтримують країни у реформуванні та розвитку систем охорони здоров'я, особливо в державах з низьким та середнім рівнем доходу.
Підготовка медичних кадрів	Обмін досвідом та знаннями серед медичних фахівців сприяє підвищенню кваліфікації кадрів у різних країнах. Програми навчання та обміну, фінансовані міжнародними організаціями, дозволяють медичним працівникам з менш розвинених країн отримувати сучасні знання та практичні навички.
Демографічні виклики	Міжнародна співпраця у сфері охорони здоров'я є важливим фактором у вирішенні глобальних викликів, таких як старіння населення, зміна клімату та зростаючі нерівності в доступі до медичної допомоги.
Глобальні програми охорони здоров'я	Багато країн та організацій об'єднують зусилля в рамках глобальних ініціатив для вирішення конкретних проблем охорони здоров'я. Приклади таких ініціатив — Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією, Партнерство з вакцинації GAVI, а також Глобальна ініціатива з викорінення поліомієліту. Ці програми забезпечують фінансування, розробку стратегій та їхню реалізацію в різних регіонах світу.
Захист здоров'я матерів і дітей	Міжнародні організації та країни співпрацюють для забезпечення охорони здоров'я вагітних жінок, новонароджених та дітей. Програми, спрямовані на зниження рівня дитячої та материнської смертності, включають забезпечення доступу до якісних медичних послуг, вакцинацію та боротьбу з такими проблемами, як недоїдання та інфекційні захворювання.
Доступ до ліків і вакцин	Одним із ключових аспектів міжнародної співпраці є забезпечення рівноправного доступу до життєво необхідних ліків та вакцин. В умовах пандемії COVID-19 ця проблема особливо загострилася, що призвело до створення таких ініціатив, як COVAX, яка була покликана забезпечити справедливий доступ до вакцин проти коронавірусу для всіх країн, незалежно від їхнього економічного становища.
Права людини і охорона здоров'я	Міжнародні організації також працюють над забезпеченням рівних прав на охорону здоров'я для всіх людей, зокрема для вразливих груп населення, таких як біженці, внутрішньо переміщені особи, етнічні меншини та люди з інвалідністю. ВООЗ, ООН, ЮНІСЕФ та інші організації сприяють розвитку політик, які захищають ці права та забезпечують доступ до медичних послуг для всіх.

Продовження табл. 1.

1	2
Екологічні та соціальні фактори здоров'я	Міжнародна співпраця також спрямована на вирішення питань, пов'язаних із впливом навколишнього середовища та соціальних факторів на здоров'я. Це включає боротьбу з забрудненням повітря, забезпечення чистої питної води, поліпшення санітарії, а також вплив зміни клімату на захворюваність. Міжнародні зусилля, зокрема в рамках Цілей сталого розвитку ООН, спрямовані на усунення цих факторів і зменшення їхнього негативного впливу на здоров'я населення.
Психічне здоров'я	У багатьох країнах проблема психічного здоров'я отримує все більше уваги. Міжнародна співпраця тут також відіграє значну роль, оскільки підвищення обізнаності, розробка нових підходів до лікування та профілактики психічних розладів відбуваються завдяки спільним зусиллям країн та організацій. ВООЗ реалізує програми, спрямовані на покращення послуг з психічного здоров'я, зменшення стигматизації та підтримку пацієнтів.
Глобальні виклики охорони здоров'я та безпека	Співпраця між країнами також включає підготовку до потенційних глобальних загроз, таких як біотероризм, антибіотикорезистентність та пандемії. Спільні дослідження, обмін даними та координація дій допомагають вчасно реагувати на нові виклики та зменшувати ризики для здоров'я населення.
Активне використання новітніх світових інноваційних розробок в практику лікування населення України	1. Віртуальна реальність або AR / MR / VR в охороні здоров'я 2. Наномедицина 3. 3D-друк 4. Інтернет медичних речей або IoT 5. Прецизійна медицина

Джерело: Розроблено авторами

Ці аспекти міжнародної співпраці у сфері охорони здоров'я демонструють, що глобальна взаємодія є критично важливою для збереження здоров'я людства в умовах сучасних викликів. Тільки через координацію зусиль, обмін досвідом та ресурсами можна ефективно боротися з глобальними проблемами охорони здоров'я.

Висновки. Міжнародна співпраця у сфері охорони здоров'я є невід'ємною частиною глобальних зусиль, спрямованих на забезпечення добробуту всього людства. Вона охоплює широкий спектр ініціатив, таких як боротьба з інфекційними захворюваннями, гуманітарна допомога, дослідження та інновації, підготовка медичних кадрів і зміцнення систем охорони здоров'я. Завдяки координації між країнами та міжнародними організаціями, такими як ВООЗ, ООН і ЮНІСЕФ,

можливо долати сучасні виклики, забезпечуючи рівний доступ до медичних послуг, ліків і вакцин, а також підвищуючи рівень підготовки до майбутніх загроз.

Глобальні ініціативи, спрямовані на захист здоров'я матерів і дітей, боротьбу з екологічними та соціальними факторами, що впливають на здоров'я, а також розвиток програм із психічного здоров'я, свідчать про те, що взаємодія на міжнародному рівні стає дедалі важливішою. Тільки через спільні зусилля можливо досягти покращення умов життя та здоров'я людей у всьому світі.

Отже, міжнародна співпраця у сфері охорони здоров'я не лише сприяє вирішенню актуальних проблем, але й допомагає створити більш стійку та ефективну глобальну систему охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Білан, В. І. (2010). Інноваційна сфера Німеччини: тенденції розвитку та шляхи використання прогресивного досвіду для України. Наукові праці КНТУ. Серія "Економічні науки". № 17. Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/69.pdf
2. Михайлишин, Л. І. (2016). Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. № 6(2). С. 99-104. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6(2)_25)
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
4. Кіриченко, І. (2006). Обсяг і зміст прав на об'єкти інтелектуальної власності в галузі фармацевтики, специфічні аспекти захисту прав. Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2428>
5. Баран, А. (2021). Зарубіжний досвід запровадження медіації як альтернативного способу вирішення конфліктів (на прикладі Німеччини). Актуальні проблеми правознавства. № 2.
6. Національна служба здоров'я України. НСЗУ про виконання договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій за 2020 рік. Режим доступу: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20>

8. Фонд ім. Фрідріха Еберта. (н.д.). Реформа системи охорони здоров'я: в очікуванні перших результатів. Київ.
9. Барзилович, А. Д. (2020). Реформування системи охорони здоров'я в Україні: стратегічні аспекти. Інвестиції: практика та досвід, № 2. С. 134-140.
10. Voloshaniuk, N. V., & Voloshaniuk, O. Yu. (2019). Possibilities of using world experience of anti-crisis management at enterprises of Ukraine. Black Sea Economic Studies. № 46(2). С. 48-52. Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_46\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_46(2)_10)

References:

1. Bilan, V. I. (2010). Innovatsiina sfera Nimechchyny: tendentsii rozvytku ta shliakhy vykorystannia prohresyvnoho dosvidu dlia Ukrainy [Innovative sphere of Germany: development trends and ways of using progressive experience for Ukraine]. Scientific works of KNTU. Series "Economic Sciences". № 17. Access mode: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/69.pdf
2. Mykhailyshyn, L. I. (2016). Zarubizhnyi dosvid aktyvizatsii innovatsiinoi diialnosti [Foreign experience of intensification of innovative activity.]. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy. № 6(2). С. 99-104. Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumeveg_2016_6\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumeveg_2016_6(2)_25)
3. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 4 lypnia 2002 roku № 40-IV. [On innovative activity: Law of Ukraine dated July 4. 2002. No. 40-IV]. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
4. Kirichenko, I. (2006). [Obsiah i zmist prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti v haluzi farmatsevyky, spetsyfichni aspekty zakhystu prav] Scope and content of rights to intellectual property in the field of pharmaceuticals, specific aspects of rights protection. Access mode: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2428>
5. Baran, A. (2021). Zarubizhnyi dosvid zaprovadzhennia mediatsii yak alternatyvnoho sposobu vyrishennia konfliktiv (na prykladi Nimechchyny) [Foreign experience of introducing mediation as an alternative way to resolve conflicts (on the example of Germany)]. Actual problems of jurisprudence. № 2. (in Ukraine).
6. National Health Service of Ukraine. (2020). NSZU on the implementation of contracts for medical care of the population under the program of medical guarantees for 2020. Access mode: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu/zviti>
7. The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Provision of Medical Assistance." Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20>
8. Fund named after Friedrich Ebert. (n.d.). Reform of the healthcare system: waiting for the first results. Kyiv.
9. Barzylovych, A. D. (2020). Reformuvannia systemy okhorony zdorovia v Ukraini: stratehichni aspekty [Reforming the healthcare system in Ukraine: strategic aspects. Investments]. Practice and Experience. № 2. С. 134-140. (in Ukraine).
10. Voloshaniuk, N. V., & Voloshaniuk, O. Yu. (2019). Possibilities of using world experience of anti-crisis management at enterprises of Ukraine. Black Sea Economic Studies. № 46(2). 48-52. Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_46\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_46(2)_10) (in English)